

Notitie cijfers & feiten

Financiën van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt 2019

23 september 2020
versie 02

Inhoud

1. Inleiding en werkwijze	2
2. Ontwikkeling ledenaantallen GKv-kerken	2
3. Inkomsten en uitgaven van de GKv-kerken	3
4. Beschikbare financiële middelen	6
BIJLAGEN.....	7
Bijlage 1, Inkomsten en uitgaven kerken.....	7
Bijlage 2, Vaste giften (VVB, rondgangen, collecten en giften)	8

1. Inleiding en werkwijze

Al jaren onderzoekt Steunpunt Kerkenwerk (SKW) de Cijfers & Feiten binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv).

In deze notitie zijn de cijfers over de jaren 2014 en 2019 samengevat. Alle kerken zijn vanaf 2015 benaderd voor de [ANBI](#)-publicatieplicht. De vraag naar informatie voor Cijfers & Feiten werd hierbij gecombineerd.

Meer informatie?

Over de ANBI:

...op de website SKW: [\[link\]](#)

...op de website van GKv [\[link\]](#).

Cijfers en Feiten over eerdere jaren [\[link\]](#).

Vragen/suggesties?

info@steunpuntkerkenwerk.nl

of

www.steunpuntkerkenwerk.nl

2. Ontwikkeling ledenaantallen GKv-kerken

Het totaal aantal leden van de GKv-kerken steeg tot en met 2003. Vanaf 1997 daalde het aantal doopleden, vanaf 2011 daalde ook het aantal belijdende leden.

Tabel 1: Ontwikkeling aantal belijdende leden GKv-kerken

(per okt.)	aantal GKv-leden		index aantal leden	
	belijd.leden	totaal	(2003=100)	% belijd.leden
2019	73.762	112.593	89	65,5 %
2018	75.170	114.471	90	65,7 %
2017	76.614	116.827	92	65,6 %
2016	77.438	118.406	93	65,4 %
2015	77.996	119.373	94	65,3 %
2010	79.990	123.781	98	64,6 %
2003	79.438	126.949	100	62,5 %
1999	76.778	125.048	99	61,4 %
1994	72.063	120.712	95	59,7 %
1980	56.461	99.841	79	56,6 %
1970	44.928	84.899	67	52,9 %
1960	52.194	99.687	79	52,4 %
1950	48.112	91.714	72	52,5 %

De krimp doet zich o.a. voor in bekende krimpregio's in het land, bijv. Noord-Groningen, Noord-Friesland en Zeeland. In deze krimpregio's wonen zo'n 10-15 % van de GKv-leden. Maar grote krimp bij de GKv-kerken komt ook voor in andere regio's, bijv. classes Alkmaar-Haarlem, Amsterdam-Leiden, Groningen, Grootegast, Harderwijk, Hoogvliet en Rotterdam. In deze classes met een aanzienlijke krimp wonen zo'n 20% van de GKv-leden.

3. Inkomsten en uitgaven van de GKv-kerken

Tabel 2: inkomsten en uitgaven GKv-kerken

Inkomsten kerken 2014 t/m 2019						
incl. zending/evangelisatie, excl. diaconie						
	2019	2018	euro's per belijdend lid		2015	2014
			2017	2016		
VVB	561	558	544	543	540	525
rondgangen	16	17	17	19	20	17
collecten	61	63	65	66	70	71
giften/financ.acties	11	10	10	15	9	9
vaste giften	649	648	636	643	639	622
legaten	6	11	8	17	13	7
(zaal-)huur/consumpt.	27	24	24	23	22	22
ontvangen rente	-	-	1	2	3	4
classissteun	3	4	3	5	6	6
overig	19	16	21	27	20	8
totaal	704	703	693	717	703	669

Uitgaven kerken 2014 t/m 2019						
incl. zending/evangelisatie, excl. diaconie						
	2019	2018	euro's per belijdend lid		2015	2014
			2017	2016		
predikant	224	220	217	217	214	219
emeritering	83	82	81	80	80	52
kerk.werker/catech.	24	24	20	19	18	17
totaal predikant	331	326	318	316	312	288
quota/zending/giften	84	88	89	91	92	97
koster	60	59	57	54	54	56
gebouwen	83	81	81	83	81	79
rente	15	16	17	21	23	25
bestemm. (reserv.)	24	25	32	38	26	25
overig	57	55	53	55	55	59
totaal exploitatie	654	650	647	658	643	629
financ.: afschr./afloss.	22	29	29	31	30	27
totaal	676	679	676	689	673	656

Overschot/tekort per belijdend lid	28	24	17	28	31	13
---	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Overschot/tekort per ziel	18	15	11	18	20	9
<i>Gemiddeld in 5 jaar: 16</i>						

Verloop aantal predikanten						
	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Aantal predikanten einde jaar	221	232	236	246	250	258
Aantal nieuwe predikanten	6	8	3	6	10	10

De inkomsten van de GKv-kerken volgden over het algemeen de economische omstandigheden. De inflatie was de afgelopen jaren hoger dan de ontwikkeling van de cao-lonen.

In 2013 en 2014 is een terugval te zien in de opbrengsten van de VVB. Dit komt globaal overeen met de maximale werkloosheid in Nederland in deze periode.

Na enkele jaren met een afname van de koopkracht is vanaf 2014 weer een toename van de koopkracht te noteren.

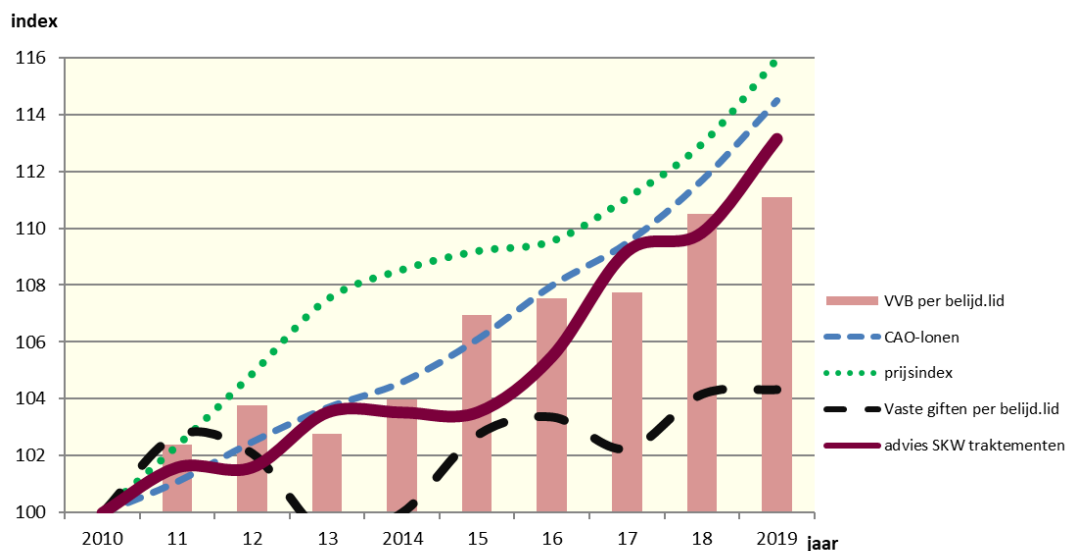
In 2016 en 2017 stabiliseerde de opbrengst van de vaste giften (VVB, rondgangen, collecten en giften) per belijdend lid. In 2018 is de gemiddelde opbrengst weer gestegen; de cao-lonen stegen in 2018 en 2019 meer dan in eerdere jaren.

In 2019 was er nauwelijks een stijging waar te nemen bij de vaste giften per belijdend lid: 0,5 %. Het bedrag per belijdend lid blijft in 2019 achter bij de stijging van ongeveer 2,5 % van de cao-lonen en inflatie.

De ontwikkeling van de koopkracht in de jaren 2017-2019 heeft CBS berekend op resp. 0,7 % in 2017; 0% in 2018 en 1% in 2019.

In eerdere jaren is al eens aangegeven dat de kerken kennis gaan maken met een ander geefgedrag voor de kerk van de 'jongeren'. Het lijkt erop dat dit afgelopen jaren meer in de cijfers is te zien: de stijging van de giften voor de kerk blijft achter bij de cao-lonen en prijsinflatie.

Grafiek opbrengst VVB en vaste giften vergeleken met loon-/prijsindex

Het aandeel van de VVB in de totale ontvangsten laat een stijgende lijn zien; in 2010 was het aandeel van de VVB 74%, in 2019 is dit gestegen naar 80%.

De gemiddelde opbrengst van de collecten vertoont al een aantal jaren een dalende lijn. In de periode 2010 t/m 2019 is de opbrengst van de collecten bij de kerken per kerklid gemiddeld met meer dan 20% gedaald.

Vooral de dalende collecteopbrengst is de oorzaak dat de vaste giften voor de kerk achterblijven bij de stijging van cao-lonen en prijsinflatie.

In de periode 2016 t/m 2019 wordt de dalende opbrengst van de collecte bij de kerk gecompenseerd door een hogere collecte-opbrengst bij de diaconie. De totale opbrengst per ziel was stabiel, maar was wel zo'n 7% lager dan in de periode 2013-2015. De stijging van de opbrengst van collecten bij de diaconie is vooral besteed aan diverse hulporganisaties wereldwijd.

Tevens zal in deze jaren meer aandacht zijn geweest voor o.a. collecte-apps om de opbrengst op peil te houden.

De gestage daling van de opbrengsten van de collecten bij de kerken in de periode 2010-2019 lijkt ook te maken te hebben met een dalend bezoek aan de kerkdiensten.

Enkele classes vertonen in de jaren 2013 t/m 2019 een gestage dalende lijn van de opbrengsten van de collecten per kerklid, zoals Hattem, Hilversum, Utrecht en Warffum.

Het aantal kerken dat financiële classissteun ontvangt vertoont een dalende lijn. In de jaren 2015-2016 waren dit ongeveer 20 kerken, in 2017: 17; in 2018: 15 en in 2019: 13 kerken.

Op het totaal van de inkomsten van alle GKv-kerken is de classissteun gemiddeld 0,4 %.

In de jaren 2014 t/m 2019 zijn de kosten voor de predikant (traktement en kostenvergoedingen) redelijk stabiel. Uiteraard zijn de traktementen met de reguliere salarisverhogingen in Nederland meegegaan. Deze stabilisatie van de gemiddelde kosten per belijdend lid wordt vooral veroorzaakt doordat het aantal dienstdoende predikanten is gedaald: van 258 predikanten in 2014 naar 221 predikanten in 2019, ongeveer 14% minder).

Bij de GKv-kerken wordt uitgegaan van "vrij-wonen" voor de predikanten. De reguliere aanneming voor de kosten van 'vrij-wonen' is 17,5 % van het bruto-traktement. Een deel van de onderhouds-/rente-/afschrijvingskosten van de kerk hoort dan eigenlijk bij traktementskosten van de predikant.

De bijdrage voor VSE ("pensioen"-kosten van predikanten) is in 2015 wel sterk gestegen. Dit om de financiën van de emeriteringskas op hetzelfde niveau te krijgen als ook bij andere kerkgenootschappen. Verder wordt dit anders in de toekomst met een dalend aantal GKv-leden een te hoge financiële last.

Ook in 2019 hadden alle GKv-kerken een financieel overschot van ongeveer € 2 miljoen. In 2018 was dit € 1,75 miljoen, in 2017 € 1,2 miljoen en in 2016 en 2015 was dit ook ongeveer € 2 miljoen.

Dit was een overschot nadat toevoegingen aan de 'reserveringen' zijn gedaan en 'aflossingen' betaald aan de bank.

Vanaf 2017 is het gehele beschikbare bedrag van spaargeld (vrij-beschikbaar en beschikbaar voor een doelbestemming) van alle plaatselijke GKv-kerken hoger dan de aangegane verplichtingen (hypotheek/leningen).

Vanwege het jaarlijks overschot van de GKv-kerken wordt de financiële buffer telkens hoger. Gemiddeld zijn geen financiële problemen aan de orde.

4. Beschikbare financiële middelen

In de enquête werden de plaatselijke kerken ook gevraagd naar hun financiële middelen en saldo hypotheekleningen. De basis voor deze gegevens is miniem: er werd alleen gevraagd naar "vrije spaarmiddelen", "spaarmiddelen voor doelbestemmingen" en "bedrag hypotheekleningen".

Als meer onderbouwde informatie wenselijk is zal extra onderzoek moeten worden gedaan. Met deze beschikbare informatie is vooral een trend in de afgelopen jaren waar te nemen.

Uit de berekening van de jaarlijkse overschotten blijkt dat, na vermindering met 'reservering/bestemmingen' en afschrijvingen/aflossingen, de afgelopen jaren het beschikbare saldo met jaarlijks ongeveer € 1.000.000 à € 2.000.000 is gestegen. Dit blijkt uit het overzicht op pagina 3.

Beschikbare financiële middelen en saldo hypotheekleningen

	Middelen vrij besteedb. (x € 1.000)	Middelen doelbestemm (x € 1.000)	Middelen totaal (x € 1.000)	Hypoth./ leningen (x € 1.000)	Aantal kerken ingevuld	Aantal k. nihil of niet-ingev.
2019	20.700	17.900	38.600	29.300	181	50
2018	18.800	18.000	36.800	29.900	177	54
2017	17.400	17.400	34.800	32.400	178	53
2016	15.900	16.000	31.900	34.700	178	53
2015	15.500	15.000	30.500	37.600	182	49
2014	16.200	16.000	32.200	40.300	183	48

Een plaatselijke kerk heeft liquiditeiten nodig om regelmatige betalingen te doen, een bepaald saldo is dan ook noodzakelijk.

Bij de 'vrij beschikbare gelden' hebben kerken soms nihil ingevuld. Het is wel mogelijk dat deze kerken over geldmiddelen beschikken, maar blijkbaar alleen bedoeld om de regelmatige betalingen te garanderen.

Omstreeks 2016/2017 was de omslag dat het totaalsaldo van de financiële middelen groter was dan het totaal uitstaande saldo aan hypotheekleningen.

De financiële positie van de plaatselijke kerken kan heel verschillend zijn.

BIJLAGEN

Bijlage 1, Inkomsten en uitgaven kerken

Inkomsten kerken 2019 en 2018

incl. zending/evangelisatie, excl. diaconie
(in 2019: 232 kerken, in 2018: 237 kerken)

	2019		per ziel	per bel.lid.	2018		per ziel	per bel.lid
	x € 1.000	%			x € 1.000	%		
VVB	39.141	80%	367	561	39.727	79%	366	558
rondgangen	1.135	2%	11	16	1.203	2%	11	17
collecten	4.263	9%	40	61	4.478	9%	41	63
giften/financ.acties	742	1%	7	11	751	2%	7	10
vaste giften	45.281	92%	425	649	46.159	92%	425	648
legaten	452	1%	4	6	790	2%	7	11
(zaal-)huur/consumpt.	1.870	4%	18	27	1.728	3%	16	24
ontvangen rente	17	-%	-	-	23	-%	-	-
classissteun	175	-%	2	3	256	1%	3	4
overig	1.330	2%	12	19	1.121	2%	10	16
totaal	49.125	100%	461	704	50.077	100%	461	703

Uitgaven kerken 2019 en 2018

	2019		per ziel	per bel.lid	2018		per ziel	per bel.lid
	x € 1.000	%			x € 1.000	%		
predikant	15.655	33%	147	224	15.636	32%	144	220
emeritering	5.789	12%	54	83	5.867	12%	54	82
kerk.werker/catech.	1.660	4%	16	24	1.731	4%	16	24
totaal predikant	23.104	49%	217	331	23.234	48%	214	326
quota/classiskst./giften	2.908	6%	29	45	3.285	7%	30	46
zending/missionaire proj.	2.952	6%	26	39	2.979	6%	28	42
koster	4.197	9%	39	60	4.234	9%	39	59
gebouwen	5.771	12%	54	83	5.737	12%	53	81
rente	1.038	2%	10	15	1.148	2%	10	16
bestemm. (reserv.)	1.661	4%	16	24	1.752	4%	16	25
overig	3.994	9%	37	57	3.924	8%	36	55
totaal exploitatie	45.625	97%	428	654	46.293	96%	426	650
financ.: afschr./afloss.	1.557	3%	15	22	2.032	4%	19	29
totaal	47.182	100%	443	676	48.325	100%	445	679

Overschot	1.943		18	28	1.752		16	24
------------------	--------------	--	-----------	-----------	--------------	--	-----------	-----------

Bijlage 2, Vaste giften (VVB, rondgangen, collecten en giften) per belijdend lid per classis in 2019

PS - classis	Aantal belijd.l.	Vaste giften 2019	VVB p.belijd.l.	Vst.giften p.belijd.l.	% t.o.v. gemidd.
PS Noord					
Appingedam	1.553	935.784	452	603	-8%
Assen	4.051	2.592.308	572	640	-1%
Drachten	2.122	1.248.660	502	588	-10%
Groningen	3.390	2.044.079	542	603	-8%
Grootegast	2.848	1.655.806	499	581	-12%
Leeuwarden	1.233	809.181	556	656	1%
Stadskanaal	822	447.137	440	544	-19%
Warffum	1.906	1.182.827	538	621	-5%
Totaal PS Noord	17.925	10.915.783	525	609	-7%
PS Oost					
Enschede-Zutphen	2.717	1.650.068	545	607	-7%
Hardenberg	3.165	1.939.049	498	613	-6%
Hoogeveen	1.929	1.202.439	547	623	-4%
Kampen	2.882	1.810.923	513	628	-3%
Ommen	3.013	1.889.911	483	627	-3%
Zwolle	6.286	3.779.620	530	601	-8%
Totaal PS Oost	19.992	12.272.010	519	614	-6%
PS West					
Alkmaar-Haarlem	801	569.476	620	711	9%
Amersfoort	3.414	2.491.990	663	730	11%
Amsterdam-Leiden	1.196	943.968	644	789	18%
Harderwijk	2.676	1.941.030	660	725	11%
Hattem	2.141	1.344.729	565	628	-3%
Hilversum	4.824	2.624.059	412	544	-19%
Midden-Holland	2.750	2.097.883	707	763	15%
Utrecht	1.758	1.299.371	686	739	12%
Totaal PS West	19.560	13.312.507	595	681	5%
PS Zuid					
Arnhem	2.662	1.857.036	647	698	7%
Dordrecht-Gorinchem	2.132	1.478.365	628	693	6%
Hoogvliet	952	747.096	669	785	17%
Noord-Brabant - Limburg	1.505	1.284.963	688	854	24%
Rotterdam	3.027	2.079.770	631	687	6%
Zeeland	2.052	1.333.816	512	650	0%
Totaal PS Zuid	12.330	8.781.046	624	712	9%
Eindtotaal	69.807	45.281.346	561	649	0%